Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей: основні положення та сфера застосування

Марія Сніжко
заступник начальника відділу Управління міжнародного приватного права і міжнародної правової допомоги Міністерства юстиції України

14 вересня 2006 року Верховна Рада України прийняла рішення про приєднання України до Конвенції про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей 1996 р. (далі — Конвенція), яка набула чинності для України 1 лютого 2008 року*.

Слід зазначити, що на момент прийняття рішення про приєднання України до Конвенції її учасниками було 10 держав, з того часу їх кількість зросла до 35, ще низка держав підписали, однак поки що не ратифікували Конвенцію**.

---

* Опубліковано: Відомості Верховної Ради України. –2006. — № 43 (27.10.2006). — Ст. 417.

** На сьогодні Конвенція набула чинності для: Албанії, Австралії, Австрії, Болгарії, Хорватії, Кіпру, Чеської Республіки, Данії, Еквадору, Естонії, Фінляндії, Франції, ФРН, Греції, Угорщини, Ірландії, Латвії, Литви, Люксембургу, Мальти, Монако, Марокко, Нідерландів, Республіки Польщі, Португалії, Румунії, Словацької Республіки, Республіки Словенія, Іспанії, Швейцарії, Уругваю, Вірменії та Домініканської Республіки. З 1 січня 2013 року Конвенція набуде чинності для Чорногорії. Крім того, Конвенцію підписали Бельгія, Італія, Швеція, США та Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії.

Зацікавленість у приєднанні до Конвенції обумовлюється в першу чергу її широкою сферою застосування, а також метою Конвенції, що визначена в її преамбулі — посилення захисту дітей у справах міжнародного характеру.

Як випливає зі ст. 1 Конвенції, вона дає змогу визначити:

– державу, органи якої мають юрисдикцію вживати заходи захисту особи чи майна дитини, які є необхідними у конкретному випадку,

– вибір права, яке застосовується при вирішенні питань, пов'язаних із захистом особи або майна дитини,

– порядок визнання та виконання заходів, які було вжито іншою державою з метою захисту особи або майна дитини.

Зазначені у статті 1 Конвенції заходи можуть застосовуватися до питань батьківської відповідальності, опіки, зокрема, права визначати місце проживання дитини, а також права на спілкування, піклування та аналогічних інститутів, влаштування дитини в прийомну сім'ю або в установи опіки і піклування, нагляду з боку державного органу за дитиною, яка перебуває під опікою, а також вжиття заходів з метою захисту особи або майна дитини.

Водночас Конвенція не застосовується до встановлення або оспорювання відносин між батьками і дитиною; усиновлення; імені та прізвища дитини; набуття повної дієздатності; зобов'язань щодо утримання; довірчої власності чи спадкування; соціального забезпечення; державних заходів загального характеру з питань освіти чи здоров'я; заходів, ужитих внаслідок караних правопорушень, учинених дітьми; рішень про право притулку та про імміграцію.

Приймаючи до уваги положення Конвенції щодо сфери застосування заходів захисту, Україна при приєднанні до Конвенції відповідно до ст. 55 зробила заяву про те, що зберігає юрисдикцію своїх компетентних органів вживати заходів, спрямованих на захист нерухомого майна дитини, яке перебуває на її території, та залишає за собою право не визнавати будь-які батьківські повноваження, а також заходи, якщо вони є несумісними із заходом, вжитим її компетентними органами стосовно нерухомого майна дитини, розташованого на її території. Зазначена заява була висловлена виходячи з положень ст. ст. 38 і 42 Закону України «Про міжнародне приватне право».

Ключовою ідеєю Конвенції є встановлення правил, які дають змогу чітко визначити договірну державу, органи якої мають юрисдикцію або, іншими словами, є компетентними вживати заходи захисту дитини, а також сприяти вирішенню ситуацій, у яких повноваження щодо вжиття заходів захисту особи чи майна дитини одночасно можуть здійснювати судові або адміністративні органи різних держав. Конвенція не визначає, який саме судовий або адміністративний орган має вирішувати справу у кожній конкретній державі, адже це визначається внутрішнім законодавством цієї держави, однак вона відповідає на питання, до компетенції органів якої держави віднесена конкретна справа, у якій має бути вжито заходів захисту дитини.

Так, за загальним правилом, викладеним у ст. 5 Конвенції, компетентними вживати заходи для захисту дитини чи її майна є судові або адміністративні органи Договірної держави звичайного місця проживання дитини.

При цьому слід зазначити, що визначення поняття «звичайного місця проживання»*, яке застосовуються у кон-

---

* В англійській мові застосовується термін «habitual residence», який у тексті Конвенції про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей українською мовою перекладений як «звичайне місце проживання», а у тексті Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей — як «постійне проживання».

венціях, що стосуються дітей, розроблених в рамках Гаазької конференції з міжнародного приватного права, немає у Конвенції, тому воно підлягає встановленню відповідними органами у кожному конкретному випадку на основі фактичних даних.

У разі зміни звичайного місця проживання дитини на іншу Договірну державу, компетентними будуть органи влади держави нового звичайного місця проживання дитини. Крім того, зміна звичайного місця проживання дитини не скасовує заходів, які вже були прийняті. Такі заходи залишаються чинними, поки, в разі необхідності, органами влади держави нового місця проживання дитини не будуть прийняті інші необхідні заходи.

У статтях 6, 7 і 10 Конвенції встановлені винятки із загального правила, а саме випадки, у яких компетентними можуть бути органи влади Договірної держави, в якій дитина не має звичайного місця проживання.

Так, Конвенція поширює застосування правила, визначеного у ст. 5 Конвенції, до справ щодо дітей-біженців та дітей, які внаслідок суспільних негараздів в їхній країні переміщені до інших держав, а також дітей, місце проживання яких не може бути встановлено (ст. 6 Конвенції). Тобто це діти, які залишили свої держави за певних обставин і можуть перебувати як у супроводі, так і без нього, бути позбавлені батьківського піклування тимчасово або назавжди.

Таким чином, компетенція судових або адміністративних органів щодо цих дітей ґрунтується на їх присутності на території конкретної держави. Конвенція виходить з існування ситуацій, у яких неможливо визначити звичайне місце проживання дитини, наприклад, коли дитина часто переміщується між двома або більше державами, або ж залишилася без супроводу і неможливо виявити докази для визначення її звичайного місця проживання, або дитина втратила звичайне місце проживання, але доказів того, що вона набула нове місце проживання, недостатньо.

Так, наприклад, якщо на території України перебуває дитина, позбавлена батьківського піклування, встановити звичайне місце проживання якої неможливо, то згідно з положеннями Конвенції відповідний орган опіки і піклування за місцезнаходженням цієї дитини має право прийняти рішення щодо цієї дитини, зокрема, про поміщення її у дитячий заклад або про призначення їй опікуна. Якщо згодом буде встановлено державу звичайного місця проживання дитини, то у такому випадку на підставі положень Конвенції, про які мова йтиме далі, зазначений орган опіки і піклування має повідомити про вжиті заходи компетентний орган держави звичайного місця проживання дитини. При цьому відповідно до вимог Конвенцій такі вжиті заходи будуть чинними в цій державі.

Натомість стаття 7 Конвенції передбачає, що у випадках міжнародного викрадення дитини органи влади держави постійного місця проживання дитини безпосередньо перед незаконним переміщенням або утриманням дитини компетентні вживати заходи, спрямовані на захист особи і майна дитини до того моменту, поки не виконані умови, які зазначені у п. 1 цієї статті. А саме, доки дитина не набуде звичайного місця проживання в іншій державі та кожна особа, установа або інший орган, які мають права опіки, не погодяться з переміщенням або утримуванням, або дитина не проживе в такій іншій державі протягом періоду, що становить принаймні один рік після того, як особа, установа або інший орган, які мають права опіки, дізналися або повинні були дізнатися про місцеперебування дитини; не триває розгляд прохання про повернення,

поданого в цей період, та дитина прижилася в новому середовищі.

Таким чином положення Конвенції ще раз підтверджують принципи, закладені в Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей 1980 р., оскільки передбачається, що у випадку незаконного переміщення та утримання дитини компетентні органи тієї держави, на територію якої переміщено дитину, не мають вирішувати по суті питання піклування про дитину, поки не буде прийнято рішення щодо її повернення до держави постійного місця проживання. Це правило спрямоване на запобігання міжнародному викраденню дітей завдяки тому, що воно позбавляє особу, яка вчиняє незаконне переміщення або утримування, можливості звернутися до судових або адміністративних органів тієї держави, у яку переміщено дитину, для вирішення питань піклування про дитину. Крім того, визначення незаконного переміщення або утримування, що використовується у Конвенції, збігається із визначенням, що міститься у Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, та свідчить про єдиний принцип вирішення цього питання, що послідовно дотримується в обох Конвенціях.

Водночас, приймаючи до уваги, що упродовж часу, протягом якого дитина перебуває не у державі свого звичайного місця проживання, можуть виникати ситуації, які потребуватимуть вжиття заходів захисту, Конвенція дозволяє вжиття невідкладних заходів, які необхідні для захисту особи чи майна дитини.

Конвенція також допускає, що органи влади Договірної держави, які мають повноваження розглядати заяви про розірвання шлюбу або окреме проживання або про визнання шлюбу недійсним щодо батьків дитини, яка постійно проживає в іншій Договірній державі, можуть вжити заходів, спрямованих на захист особи і майна такої дитини, при виконанні певних умов, викладених у ст. 10 Конвенції. При цьому юрисдикція вживати заходів для захисту дитини припиняється, як тільки рішення стає остаточним або провадження у справі закривається.

Таким чином Конвенція дозволяє, щоб рішення щодо заходів захисту дитини було прийнято органом влади, який не є компетентним згідно з положеннями Конвенції вживати такі заходи. У першу чергу це стосується прийняття рішення стосовно таких питань, як встановлення опіки, визначення місця проживання дитини або вирішення щодо порядку реалізації доступу до дитини. Так, наприклад, виходячи з положень Конвенції, суд, який приймає рішення про розлучення, набуває право одночасно прийняти рішення щодо порядку реалізації права доступу до дитини того з батьків, який проживатиме окремо, незалежно від того, чи має дитина звичайне місце проживання у державі суду. Це також позбавляє сторони необхідності ініціювати другий процес в іншій державі та дає змогу уникнути зайвих витрат і прискорює прийняття рішення по суті спору.

Безумовно, можуть існувати випадки, у яких органи влади більш ніж однієї Договірної держави можуть мати юрисдикцію щодо вжиття заходів захисту дитини. Шляхи вирішення таких ситуацій передбачає ст. 13 Конвенції.

Згідно з положеннями статті 13 Конвенції органи влади Договірної держави, які є компетентними вживати заходів щодо захисту особи або майна дитини відповідно до ст. ст. 5-10 Конвенції, повинні відмовитися від своєї компетенції, якщо на момент відкриття провадження питання про вжиття відповідних заходів вже було порушено перед органами іншої держави, компетентними згідно зі ст. ст. 5-10 на момент одержан-

ня прохання, яке досі розглядається. Це положення не застосовується, якщо органи, до яких спочатку було подано прохання щодо вжиття заходів, відмовилися від здійснення юрисдикції. Отже, наприклад, якщо судом розглядається справа про розлучення і до цього суду звертаються з проханням прийняти рішення про визначення місця проживання дитини або піклування про дитину, компетентний орган держави постійного місця проживання дитини, в якій аналогічне клопотання може бути подано одним із батьків, повинен утриматися від прийняття рішення з цього питання. Але, якщо у подібній ситуації до компетентного органу держави постійного проживання дитини звертаються з проханням вжити заходів захисту майна дитини, то цей орган може прийняти рішення після того, як встановить, що аналогічного запиту не було подано до суду, який розглядає питання про розлучення.

Статтями 8 і 9 Конвенції передбачений механізм, за допомогою якого юрисдикція щодо вжиття заходів, спрямованих на захист особи і майна дитини, може бути передана від органів влади Договірних держав, компетенція яких визначається Конвенцією, органам влади Договірних держав, які її не мають. Така передача може відбутися тільки при виконанні певних умов і вимог, а також лише тим органам влади іншої Договірної держави, з якою у дитини є зв'язок.

Запит про передачу юрисдикції може бути поданий у двох випадках:

- орган, який має компетенцію, вважаючи, що інший орган, який не має компетенції, здатний краще в конкретному випадку визначити, що найбільше відповідає інтересам дитини, може запитати про передачу юрисдикції такому органу (ст. 8);

- орган, який не має компетенції, але вважає, що в конкретному випадку здатний краще визначити, що найбільше відповідає інтересам дитини, може звернутися із запитом здійснити юрисдикцію (ст. 9).

Після узгодження передачі органи, від яких була передана юрисдикція, не вправі здійснювати юрисдикцію з конкретного питання, який був об'єктом передачі, вони повинні чекати винесення остаточного рішення іншими органами влади та його виконання.

Запит може бути спрямований двома способами:

- запит здійснюється органами влади на адресу компетентних органів іншої Договірної держави. Це може бути здійснено безпосередньо або за допомогою Центрального органу; або

- сторонам пропонується подати такий запит до компетентних органів іншої Договірної Держави.

Зазначені дві можливості мають однакові підстави, а вибір між ними здійснюється на розсуд органів, які подають запит в кожному конкретному випадку.

Відповідно до статей 8 і 9 Конвенції повноваження щодо вжиття заходів захисту можуть бути передані тільки при виконанні певних умов. Такими умовами є, по-перше, наявність зв'язку між дитиною та Договірною державою, органам влади якої допускається передача юрисдикції. Така держава повинна відповідати одній із зазначених характеристик, а саме бути державою: громадянином якої є дитина; в якій знаходиться майно дитини; в органах якої знаходиться на розгляді заява про розірвання шлюбу або про роздільне проживання батьків дитини або про визнання їхнього шлюбу недійсним; з якою дитина має найбільш тісний зв'язок. По-друге, така передача має відповідати найкращим інтересам дитини. Орган влади, який звертається із запитом про передачу юрисдикції, повинен діяти таким чином у випадку, коли це дозволить краще оцінити інтереси дитини, і, у той же час, орган влади, якому пропонується

прийняти юрисдикцію або відмовитися від неї, може це зробити тільки, якщо вважає, що це робиться в найкращих інтересах дитини. Крім того, обидва органи влади мають погодитися з такою передачею юрисдикції, а сама згода має бути отримана і прямо виражена. У таких справах не може бути мовчазної згоди.

Водночас згідно зі статтею 11 Конвенції у всіх невідкладних випадках органи будь-якої держави, на території якої перебуває дитина або майно, яке належить дитині, мають право вжити будь-яких необхідних заходів захисту, які мають тимчасовий характер.

Прикладами випадків, у яких може існувати потреба вжити невідкладні заходи, є ситуації, коли дитина перебуває за межами держави свого постійного місця проживання та необхідна її термінова госпіталізація або надання медичної допомоги для рятування її життя, а згода її батьків не може бути отримана, або батьки дитини були заарештовані; відбулося незаконне переміщення й утримання дитини та у зв'язку з ініційованими процедурами відповідно до Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дитини мають бути вжиті заходи для безпечного повернення дитини до держави її постійного проживання.

Окрім невідкладних заходів, допущених ст. 11 Конвенції, ст. 12 передбачає підстави для вжиття органами влади Договірної держави, на території якої перебуває дитина або її майно, заходів тимчасового характеру для захисту особи або майна дитини. Але при цьому необхідно зважати на те, що:

1) ефект тимчасових заходів, вжитих за ст. 12 Конвенції, обмежений територією тієї Договірної держави, органами якої прийнято такі заходи;

2) органи Договірної держави можуть вживати тільки такі заходи, які сумісні з тими заходами, які вже були прийняті органами, що мають юрисдикцію на підставі ст. ст. 5-10 Конвенції;

3) у справах, коли мало місце незаконне переміщення або утримування дитини, тимчасові заходи не можуть бути вжиті Договірною державою, в яку дитина була незаконно переміщена або в якій вона незаконно утримується, якщо Договірна Держава, з якої дитина була переміщена, все ще має юрисдикцію (п. 3 ст. 7 Конвенції).

Слід також відзначити положення статті 14 Конвенції, метою яких є забезпечення чинності дії прийнятих рішень органами влади, які є компетентними на підставі ст. ст. 5-10 Конвенції. Зазначені положення мають важливе значення у тих випадках, коли через зміну обставин змінилися підстави повноважень компетентних органів. Заходи, вжиті органами влади на підставі ст. ст. 5-10 Конвенції, залишатимуться діючими, поки вони не будуть змінені, замінені або припинені іншими заходами, вжитими органами влади на виконання Конвенції, внаслідок появи нових обставин.

Отже, положення статті 14 Конвенції спрямовані на надання певного рівня захищеності та послідовності заходів для дітей та їх сімей, з метою уникнення побоювань щодо того, що переїзд в іншу державу, тобто в іншу юрисдикцію, сам по собі змінить заходи, які вже були вжиті щодо піклування про дитину.

Зазначена стаття охороняє від переривання у застосуванні заходів захисту дітей внаслідок фактичної зміни обставин, яке буде залежати від статті Конвенції, на підставі якої визначена компетенція органу влади при прийнятті заходів захисту. Так, якщо юрисдикція щодо вжиття конкретного заходу заснована на ст. 5 Конвенції, зміною обставин буде зміна місця проживання дитини. Якщо юрисдикція щодо вжиття конкретного захо-

ду була заснована на статті 6 Конвенції, то зміною обставин буде зміна місцезнаходження дитини в певній державі, а за ст. 10 Конвенції — зміною буде завершення шлюборозлучного процесу.

Разом з тим, чинність вжитих заходів захисту гарантується тільки відповідно до їх умов (ст. 14). Таким чином враховується той факт, що у деяких випадках тривалість заходів захисту може бути обмежена умовами самих вжитих заходів. Наприклад, превентивний захід, спрямований на забезпечення повернення дитини після певної подорожі за кордон з одним з батьків, може спеціально визначати, що захід припинить свою дію, як тільки дитина повернеться; аналогічно, заходи, спрямовані на забезпечення піклування про дитину, поки один з батьків хворий або госпіталізований, може встановлювати, що він припинить свою дію, як тільки батько або мати дитини вилікується. Отже, такі заходи припиняють свою дію на підставі своїх власних умов.

Проте стосовно особливо термінових випадків і тимчасових заходів, про які йдеться у ст. ст. 11 і 12 Конвенції, ст. 14 Конвенції не застосовується, адже положення цих статей вказують на тимчасовий характер таких заходів.

Отже, правила стосовно визначення компетенції органів, які містяться в розділі II Конвенції, утворюють комплексну систему, застосування якої в Договірних державах дає змогу вирішувати широке коло спірних питань, які виникають при визначенні того, органи влади якої держави мають повноваження вживати заходів захисту дитини або її майна. Судовий або адміністративний орган перш ніж вживати заходи захисту дитини, має визначити, чи відноситься прийняття рішення щодо певної дитини до його компетенції згідно з положеннями Конвенції. Фактично, якщо юрисдикція не передбачена Конвенцією, то відповідні органи Договірної держави мають відмовити у вжитті заходів дитини, переадресувавши справу до компетентного органу.

Конвенція закріплює положення про те, що під час вжиття заходів захисту дитини компетентні органи застосовують своє власне законодавство, тобто внутрішнє право своєї держави (п. 1 ст. 15 Конвенції). Однак, пункт 2 цієї статті передбачає виключення з цього правила, якщо це вимагається для захисту особи чи майна дитини, компетентні органи можуть як виняток застосувати або врахувати право іншої Держави, з якою справа має істотний зв'язок. При цьому, приймаючи рішення про застосування права іншої держави, завжди слід виходити з найкращих інтересів дитини. У випадку, коли звичайне місце проживання дитини змінюється з однієї Договірної держави на іншу, умови застосування заходів захисту, прийнятих в державі колишнього постійного місця проживання, визначаються правом Договірної держави нового місця проживання.

Водночас набуття, припинення та здійснення батьківської відповідальності визначається правом держави звичайного місця проживання дитини (ст. ст. 16 і 17 Конвенції). Батьківська відповідальність, яка існує згідно з правом держави звичайного місця проживання дитини, визнається після зміни цього звичайного місця проживання на іншу державу. Однак ці правила не перешкоджають прийняттю відповідними судовими або адміністративними органами заходів захисту, що змінюють або припиняють батьківську відповідальність. Заходи, вжиті судовим або адміністративним органом Договірної держави, що передбачають припинення або зміну батьківської відповідальності, є заходами, спрямованими на захист особистості дитини, що підпадає під сферу застосування Конвенції,

і тому повинні бути прийняті у відповідності з правилами Конвенції.

Заходи, вжиті органами Договірної держави, визнаються в усіх інших Договірних державах в силу закону (ст. 23 Конвенції). Визнання в силу закону означає, що не вимагається виконання будь-яких процесуальних дій для того, щоб заходи були визнані у запитуваній державі та були чинними. При цьому пункт 2 статті 23 Конвенції містить вичерпний перелік підстав, за наявності яких може бути відмовлено у визнанні. Слід зазначити, що положення зазначеного пункту допускають, що незважаючи на наявність підстав для відмови у визнанні заходів захисту, у державі-учасниці Конвенції може бути прийнято рішення про їх визнання.

У разі існування сумнівів щодо того, чи буде визнано в договірній державі захід захисту, вжитий в іншій державі, це питання може бути вирішено шляхом застосування механізмів, передбачених ст. 24 Конвенції. Так, будь-яка зацікавлена особа може звернутися до компетентних органів Договірної Держави з проханням про прийняття рішення щодо визнання або невизнання заходу, вжитого в іншій Договірній державі.

Якщо заходи захисту, вжиті в одній державі, потребують виконання в іншій Договірній Державі, то на прохання зацікавленої сторони вони визнаються такими, що підлягають виконанню або реєстрації з метою виконання в такій іншій Державі відповідно до процедури, визначеної правом останньої Держави (ст. 26 Конвенції). Таким чином, на підставі положень Конвенції рішення іноземного органу влади визнається та надається дозвіл на його примусове виконання. Згідно зі статтею 28 Конвенції заходи, вжиті в одній Договірній державі та визнані такими, що підлягають виконанню в іншій Договірній державі, виконуються так, якби вони були вжиті компетентними органами тієї держави.

При цьому процедура виконання визначається правом Держави, в якій було подано клопотання.

Слід зазначити, що забезпечення ефективності функціонування Конвенції та застосування її положень неможливе без забезпечення співробітництва між компетентними органами держав-учасниць Конвенції. З метою сприяння такій співпраці для досягнення цілей Конвенції, а також виконання обов'язків, що покладаються Конвенцією на такі органи, кожна Договірна держава призначає Центральний орган. В Україні таким Центральним органом визначено Міністерство юстиції України, при цьому будь-які запити повинні надсилатися через Міністерство юстиції.

Відповідно до статті 31 Конвенції Центральні органи здійснюють всі належні кроки для:

- полегшення звернень та надання допомоги, передбачених ст. ст. 8 і 9 та Розділом V;

- сприяння шляхом медіації, примирення або подібних заходів досягнення узгоджених рішень щодо захисту особи чи майна дитини у випадках, до яких застосовується Конвенція;

- надання, на прохання компетентного органу іншої Договірної держави, допомоги у встановленні місцеперебування дитини, якщо є підстави вважати, що дитина може перебувати та потребувати захисту на території запитуваної Держави.

При цьому ці конкретні завдання можуть виконуватися як безпосередньо Центральними органами, так і опосередковано — через державні органи або організації.

На підставі положень статей 32 і 34 Конвенції Центральний орган Договірної держави, в якій дитина має звичайне місце проживання та перебування, може та-

кож надати доповідь про становище дитини або звернутися з проханням до компетентного органу своєї Держави враховувати потребу вжиття заходів для захисту особи чи майна дитини.

Крім того, маючи намір вжити заходів захисту, якщо цього вимагає становище дитини, компетентні органи згідно з Конвенцією можуть звернутися до будь-якого органу іншої Договірної держави, який має інформацію, що стосується захисту дитини, з проханням надати цю інформацію. При цьому Конвенція передбачає можливість для компетентних органів однієї держави безпосередньо звертатися з проханнями до органів іншої держави про надання допомоги у виконанні заходів захисту, а також підтримувати безпосередні контакти на постійній основі.

Слід зазначити, що наразі положення щодо обміну інформацією є найбільш застосовуваними. Так, наприклад, до Міністерства юстиції як Центрального органу по виконанню Конвенції протягом І-го півріччя 2012 р. надійшло 7 запитів щодо отримання інформації про дитину. Такі запити подавалися в інтересах одного з батьків або осіб, відповідальних за дитину, та стосувалися встановлення місцезнаходження дитини, надання висновку про умови проживання дитини, стану її здоров'я, відвідування навчальних закладів тощо. Метою одного із таких запитів було отримання компетентним органом іноземної держави, на території якої перебувала малолітня дитина, інформації щодо особи, яка може бути призначена опікуном дитини, зокрема, висновку про можливість надання опіки певній особі та її відповідність інтересам дитини.

Таким чином Конвенція впроваджує комплекс правил, які дають змогу не лише визначити органи якої держави компетентні вживати необхідні заходи захисту дитини, надаючи відповідальність компетентному органу тієї держави, у якій дитина має постійне місце проживання, а й допускають при цьому можливість компетентному органу будь-якої держави, у якій перебуває дитина, вжити необхідні надзвичайні або тимчасові заходи захисту дитини. Конвенція також дозволяє встановити, право якої держави підлягає застосуванню, а також передбачає обов'язок визнавати і виконувати заходи, що вживаються в одній Договірній державі, в усіх інших Договірних державах. Положення Конвенції щодо співпраці компетентних органів є основою для обміну інформацією та налагодження необхідного рівня співробітництва між адміністративними органами (службами і органами захисту прав дітей) в різних державах.

Разом з тим, вбачається, що найважливішим для ефективного застосування Конвенції є закріплення та визнання усіма Договірними державами принципу, відповідно до якого незалежно від громадянства дитини, компетентними вирішувати питання щодо батьківської відповідальності, опіки, піклування та аналогічних інститутів, а також вжиття заходів з метою захисту особи або майна дитини, у першу чергу є судові або адміністративні органи держави її постійного проживання.

Враховуючи, що Конвенція надає широкі можливості для вжиття заходів в інтересах дитини, поширення застосування положень Конвенції як у світі, так і в Україні, судовими та адміністративними органами (в Україні — судами та органами опіки та піклування) відкриває шлях для забезпечення співробітництва держав з метою ефективного вирішення на міждержавному рівні питань, пов'язаних із забезпеченням та захистом прав дитини на повноцінне життя, всебічне виховання і гармонійний розвиток, а також захист майна, що належить дитині.